

April 2011
14. årgang nr. 2

Nyt fra Museumsforeningen

Hvem gætter fotografiet?

Her ses et af Hørsholm Egns Museums lokalarkivs mange gamle fotos.

Hvad er det, vi ser på fotografiet?

Hvor foregår det? Og hvornår foregår det?

Nyt fra Museumsforeningen
Udgivet af Museumsforeningen for
Hørsholm og Omegn.

Redaktion: Elisabeth Just Møller
(ansvarshavende) og Lene Bruunsgaard.

Tryk: Ilsted Tryk.

Oplag: 800

Deadline: 10. juni 2011.

Indlæg sendes til Elisabeth Just Møller,
elisabethsporon@gmail.com

Medlemsbladet udkommer 4 gange årligt i
februar, april, august og november.

Bladet kan tillige læses på

www.museums-foreningen.dk

Museumsforeningen for

Hørsholm og Omegn

Postadresse: Sdr. Jagtvej 2-4,

2970 Hørsholm

www.museums-foreningen.dk

Bestyrelse: Jens Th. Hansen (formand),
Hanne Bødtger (næstformand), Peter
Brandi, Thorkild Gruelund samt Poul Væver
(kasserer). Suppleanter: Ruth Hallander,
Lone Puge og Vibeke Olsen

Medlemskab:

Via **www.museums-foreningen.dk** eller
ved henvendelse til Hørsholm Egn
Museum i kontortiden (tirsdag- fredag kl. 10-14).

Årskontingent (2011) 240,- kr. pr. husstand
og 180,- kr. for pensionisthusstand.

Bank: Danske Bank, 1551 16599433.

Hørsholm Egn Museum,

Sdr. Jagtvej 2-4,

2970 Hørsholm,

www.hoersholmuseum.dk

Udstillinger: Tirsdag – søndag kl. 13-16

Lokalarkivet: Tirsdag kl. 10-12,

onsdag kl. 13-17 samt efter aftale

Kontortid: Tirsdag – fredag kl. 10-14

Telefon: 45 86 07 11

*Med mindre andet fremgår, er eftertryk af
bladets artikler tilladt med tydelig kildehen-
visning.*

Indhold

Indhold

Redaktionen side 2

Indkaldelse til
ordinær generalforsamling side 3

Oplæg til foredraget
”Skæbnehistorier
fra Folehavegård” side 4

Regnskab for 2010 side 5
og budget for 2011 side 6

Hirschholm Slots park og dens første
slotsgartnere side 7

Årbog 2011
fra Hørsholm Egn Museum . . . side 11

En perlerække af bopladser side 12

Afholdte arrangementer side 16

Kommende arrangementer side 16

Svar på gættekonkurrencen: Hvem forestiller fotografiet?

Vi ved, at fotografiet blev bragt i
Lokalavisen 1976, at fotografiet
blev taget af Claus Richardt Jensen,
og at det sandsynligvis blev taget
i Hørsholm Midtpunkt; men de
nærmere omstændigheder omkring
dette tilsyneladende modeshow
kender vi ikke.

Hvem stod som arrangør?

Kære læsere

Redaktionen overlader denne gang ordet til Museumsforeningens nye arrangements-gruppe:

Hvad vil I gerne se eller høre mere om?

Museumsforeningens medlemsaktiviteter - foredrag, vandreture eller rundvisninger - er altid efterspurgt. Konsekvensen heraf er, at nogle medlemmer en gang imellem skuffes, fordi deltagerantallet er begrænset.

Det vil vi forsøge at råde bod på. Derfor vil vi gerne have at vide, om der er nogle af de allerede afviklede aktiviteter, som du gerne vil have gentaget. På Museumsforeningens hjemmeside er der på forsiden - yderst til venstre - en fortegnelse over alle gennemførte arrangementer helt tilbage fra 2004. Det er flere end 60 arrangementer, der her er til inspiration. Tag et kikk på listen, vælg hvad du godt kunne tænke dig gentaget og send en mail til hoegbrask@yahoo.dk med dit ønske. Jo flere jo bedre. En anden mulighed er selvfølgelig at foreslå noget helt nyt og uprøvet, men det skal helst knytte sig til Hørsholm og dets historie. Har du nogle gode ideer, så lad os det endelig vide. Igen bedes du sende en mail eller ring direkte til Peter Høeg Brask på 4566 4006.

Vi håber, at rigtig mange af foreningens medlemmer vil inspirere arrangementsgruppen til fortsat at kunne tilbyde spændende aktiviteter. (*Red.*)

Ordinær generalforsamling i Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn

Som varslet i Nyt fra Museumsforeningen i februar måned, afholdes der ordinær generalforsamling i henhold til vedtægterne: Torsdag den 12. maj 2011 kl. 19.30. Generalforsamlingen afholdes i Konfirmandstuen, Sdr. Jagtvej 1, 2970 Hørsholm.

Dagsorden:

- 1)** Valg af dirigent.
- 2)** Godkendelse af dagsorden.
- 3a)** Formanden aflægger beretning.
- 3b)** Orientering om Hørsholm Egns Museums aktiviteter i 2010.
- 4)** Forelæggelse af foreningens regnskab for 2010 til godkendelse.
- 4a)** Regnskab

4b) Gennemgang af budgettet for 2011 til orientering

Regnskab og budget fremgår af næste side.

5) Fastlæggelse af kontingent for år 2012. Bestyrelsen foreslår kontingentet for 2012: 250,- kr. for almindelige husstande og 200,- kr. for pensionisthusstande.

6) Forslag fra medlemmerne. Eventuelle forslag skal være indsendt senest 14 dage før generalforsamlingen til: Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn, Sekretariatet, Hørsholm Egns Museum, Sdr. Jagtvej 2-4, 2970 Hørsholm.

7) Valg af formand. Formanden modtager genvalg.

8) Valg til bestyrelsen. Hanne Bødtger ønsker at udtræde, og bestyrelsen foreslår Lone Puge indvalgt. Peter Brandi er på valg og er villig til genvalg.

9) Valg af suppleanter. Ruth Hallander og Vibeke Olsen er på valg, og begge er villige til genvalg.

10) Valg af revisor. Erik Wetche er villig til genvalg.

11) Eventuelt.

Efter generalforsamlingen vil tidligere sognepræst, Stephen Egede Glahn, tale om sin tilknytning til Folehavegård. Stephen Egede Glahn har sendt os følgende:

Hvis den gamle gård kunne fortælle om forbindelseslinjer mellem slægterne Dinesen, Westenholz og Egede Glahn,

Stephen Egede Glahn ville der være et og andet ganske interessant at fortælle. Men det kan den gamle gård ikke.

Det kan derimod jeg, fordi jeg blev født og voksede op de første 10 år af mit liv på Folehavegård med Mary Bess Westenholz som nærmeste nabo. Det skulle blive til år, som i den grad kom til at præge mit liv, der efter studentereksamen bestod af 24 år som soldat og linjeofficer med bl.a. tjeneste ved Jægerkorpset i 4 år og ved Forsvarets Efterretningstjeneste i 7 år. Derefter var jeg fra 1979 sognepræst i 26 år, og som sådan blev jeg desuden præst for den del af Thomas Dinesens efterladte familie, som omfattede enken Jonna Dinesen samt døtrene Anne og Ingeborg kaldet Bitter. Alle boede de på Folehavegård, Anne i hovedbygningen og Jonna Dinesen og Bitter i forpagterboligen, hvor moderen boede i stueetagen

og Bitter på loftetagen. Men tiden går, og alle tre har jeg begravet fra Hørsholm kirke og jordfæstet på Hørsholm kirkegård i det berømte gravsted, hvor blandt andre også Mary Bess Westenholz og Thomas Dinesen er stedt til hvile.

Det er derfor ikke tilfældigt, at jeg, blandt minder fra Folehavegård i mit hjem, bl.a. har hængende det smukke maleri af Aage Bertelsen, som ”Moster Bess” fik af sin familie til sin 70 års fødselsdag i 1927. Billedet er malet nede fra åen i skoven øst for Folehavegård, og igennem de høje, slanke bøge stammer skimtes gårdens avlsbygninger. Maleriet testamenterede Mary Bess Westenholz til min far, Svend Egede Glahn, som i årene 1926 - 1946 var forpagter på Folehavegård. Han har sin egen spændende historie bl.a. i forbindelse med Hørsholm ridehus, besættelsen og modstandskampen. Sin egen særprægede historie har også min mor, Ingeborg, født Dorph Broager. Hun døde af sygdom 24. maj 1940 i en alder af 33 år, da jeg var 3½ år. Trods den korte tid jeg fik sammen med min mor, har hun betydet uendeligt meget for mig, ikke mindst som følge af et digt hun skrev til mig i anledning af min dåb 7/3 - 1937.

Skæbnehistorierne vil gå ud fra dette digt samt to breve skrevet af min mor henholdsvis januar 1937 og marts 1940. Endvidere vil jeg oplæse et bemærkelsesværdigt brev, som Mary Bess Westenholz skrev til mine forældre i julen 1939. Alle tre breve og digtet er skrevet på Folehavegård. Med deres indhold trækker de tankevækkende tråde, ikke blot 60 år frem men også ind i det 21. århundrede, hvorved de danner et godt udgangspunkt for ”Skæbnehistorierne fra Folehavegård”.

Stephen Egede Glahn

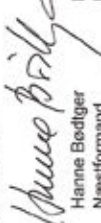
MUSEUMSFORENINGEN FOR HØRSKOLM OG OMEGN

RESULTATOPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR - 31. DECEMBER 2010

		Budget 2010
INDTÆGTER		
MEMLEMSKONTINGCENTER	kr.	108.300,00
RENTEINDTÆGTER	kr.	482,70
TILSKUD EFTER "HØRSKOLMØRDNINGEN"	kr.	43.686,00
INDTÆGT ØVRIGE ARRANGEMENTER	kr.	38.410,00
TILSKUD FRA BIBLIOTEKSSTYRELSEN	kr.	8.340,75
INDTÆGT ANNONCER	kr.	3.675,00
INDTÆGTER I ALT	kr.	202.773,45
		184.925

UDGIFTER		
NYHEDSBREVE, TRYK	kr.	21.100,00
NYHEDSBREVE, FORSENDELSE	kr.	21.867,93
FORSENDELSE AF ÅRBØG	kr.	13.812,25
TILSKUD TIL HØRSKOLM EGNES MUSEUM	kr.	45.000,00
ØVRIGE ARRANGEMENTER	kr.	52.332,69
MEDLEMSAKKVISITION	kr.	0,00
GAVER OG REPRESENTATION	kr.	2.940,00
GEBYRER OG DIVERSE	kr.	9.078,15
REDIGERINGSUDSTYR OG REDIGERING	kr.	6.436,75
UDVIKLING AF HJEMMESIDE	kr.	7.484,00
UDGIFTER I ALT	kr.	180.051,77
		180.000
ÅRETS DRIFTSRESULTAT	kr.	22.721,68
		4.925

HØRSKOLM den 3. 3. 2011

 Jens Thorkil Hansen
 Formand

 Hanne Bødiger
 Næstformand

 Peter Brandt
 Bestyrelsesmedlem

STATUS PR. 31. DECEMBER 2010

AKTIVER		
GIROKONTO 31.12.2010	kr.	12.207,21
AFTALEKONTO 31.12.2010	kr.	140.407,29
KONTERET EFTER 31.12.2010	kr.	0,00
SKYLDIG REFUSION	kr.	-10.815,00
I ALT	kr.	141.999,50

EGENKAPITAL		
SALDO PR. 31.12.2009	kr.	119.277,82
ÅRETS RESULTAT	kr.	22.721,68
I ALT PR. 31.12.2010	kr.	141.999,50

Revisionspåtegning
 Foranstående regnskab er revideret og godkendt

HØRSKOLM den 6/2-2011

 Erik Wetche
 Revisor

 Thorild Grudlund
 Bestyrelsesmedlem

 Poul Væver
 Kasserer

Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn.

Budget for 2011

Indtægter:

Medlemskontingenter	kr. 111.000
Renteindtægter	kr. 3.000
Realiseret refusion til kommunen	kr. 10.615
Indtægt arrangementer	kr. 22.500
Tilskud fra Biblioteksstyrelsen	kr. 8.861
Annoncer	<u>kr. 6.500</u>
Indtægter i alt	kr. 162.476

Udgifter:

Nyhedsblade, tryk	kr. 30.000
Nyhedsblade, forsendelse	kr. 22.000
Forsendelse af Årbog	kr. 15.000
Tilskud til Hørsholm Egn's Museum	kr. 45.000
Arrangementer	kr. 34.000
Medlemsakkvisition	kr. 2.000
Gaver og repræsentation	kr. 3.000
Gebyrer og diverse	kr. 11.000
Redigeringsudstyr og redigering	kr. 1.000
Udvikling af hjemmeside	<u>kr. 12.000</u>
Udgifter i alt	kr. 175.000

Underskud: kr. -12.524

Formue:

Saldo primo	kr. 142.000
Kassebeholdning ultimo	kr. 129.476

Hirschholm Slots park og dens første slotsgartnere

Af cand. psych. Emil Kruuse

Hirschholm er et gammelt gods, som Frederik III konfiskerede fra Corfitz Ulfeldt i 1651. I 1721 forærede Frederik IV godset til sin søn, kronprinsen, og denne gav godset til sin kone, dronning Sophie Magdalene i 1730. Hun brød sig ikke om de gamle bygninger og besluttede at opføre ”et moderne charmant slot, der kunne være til ære for landet”. (*Nielsen 1977*). Hofarkitekt J. C. Krieger fik overdraget at bygge det nye slot, Hirschholm Slot, der blev bygget i 1739. (*Rosted*.)

Dronningen besluttede, at der skulle være en stor park til slottet. Krieger tegnede parken indtil 1735. Den resterende planlægning blev foretaget af den dengang kendte arkitekt Nicolai Eigtved.

I det følgende omtales parkens indretning, hvorefter der følger et afsnit om de to første slotsgartnere, Gotfried Keyser og Johan Philip Hunæus.

Hirschholm Slotspark

Kongen og dronningen inddrog ca. 40 tønder land af godsets areal til en slotspark. Thura (1749) har beskrevet parken. Ud fra denne ses det, at dronningen besluttede at få lavet en park, så snart hun havde bestemt, at der skulle bygges et nyt slot, og dronningen ofrede store summer på parken.

Af Thuras tegning af parkens plan fremgår det, at den omgav slottet. Der var to løvgange, to grøtter omgivet af fire springvand, som symboliserede

de fire årstider. Desuden var der en fornøjelsesafdeling. Den bestod af en busk-labyrinth, et fuglespil, en karruselplads, et teater, en plads til kuglespil og spring spil. Der var også en springvandsplads, der blev kaldt ”hjorten”. Desuden var der broer over vandløb og en stor kaskade. Herudover var der et orangeri, et vandreservoir, en andedam og en karusseldam. Efter en rejse til Norge lod dronningen i 1733 opføre et kunstigt bjerg med skovbeplantning for enden af parken, og på toppen blev der bygget et hus, det norske hus.

Thura syntes, at kunsten havde gjort mere for denne parks skønhed end naturen. Både Christian VI og hans dronning elskede at være på Hirschholm Slot og tilbragte megen tid her, og både når kongefamilien var alene, og når der var gæster, blev parken brugt til spadsereture og til forlystelser.

De første slotsgartnere

Den første slotsovergartner på Hirschholm Slot hed Gotfried Keyser. I 1728 boede han i København, da 2/5 af København brændte. Det hus, han boede i, brændte. Af brandindkvarteringslisterne fremgår det, at ”Kongelig gartner Gotfried Keyser blev indkvarteret hos ølbrygger Mogens Zuschlag i Løngangsstræde no. 253.” *NN (1906)*. Det vides ikke, ved hvilken slotspark, han var ansat, men et kvalificeret gæt er, at han var undergartner ved Kongens Have. I 1730 blev han gift med enken efter

Antony Schultz, Anne Cathrine Schultz født Lind. De ejede et hus i Adelgade, men både huset og alle møbler brændte i 1728. Antony Schultz døde inden branden i 1728. Hendes fader, formand for pramdragerne Simon Lind, blev indsat som værge for Anne Cathrines lille søn. Af boopgørelsen efter Antony Schultz fremgik det, at der var en gæld på 71½ rigsdaler, og Anne Cathrine Schultz og hendes søn flyttede ind hos hendes far. (*Boopgørelser 1729*).

Omkring 1730 blev Gotfried Keyser viet til Anne Cathrine Schultz født Lind, og i 1731 blev deres første fællesbarn døbt i Trinitatis Kirke.

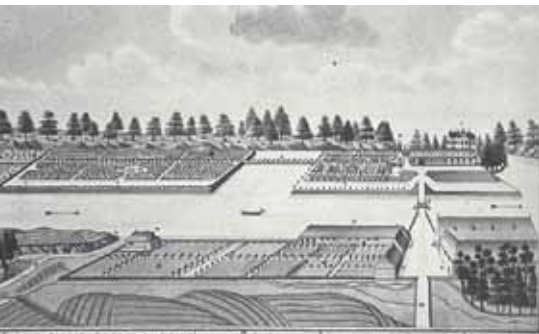
Det vides ikke, hvornår Gotfried Keyser blev udnævnt som slotsgartner ved Hirschholm Slot. Det første vidnesbyrd om, at Gotfried Keyser var blevet slotsgartner, stammer fra Birkerød Kirkebog, hvor der står: ”Overgartner Keyser ved det kongelige slot, Hirschholm, var fadder ved Chr. Ortmands datters barnedåb i januar 1733.”

Familien Keyser fik tjenestebolig i et hus ved siden af slotsparken i den sydlige del af Folehavevej. Det var imidlertid i en dårlig stand, hvorfor det blev revet ned, og familien fik en lejlighed i en af slottets sidefløje.

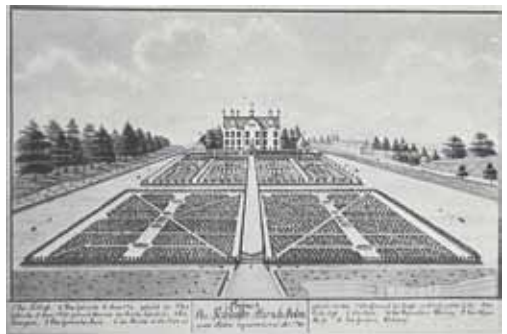
Af slottets regnskabsbøger ses det, at Gotfried Keyser foretog en indkøbsrejse til Holland, hvor han købte en masse tulipanløg, der blev plantet i slottets parterre-have.

I flg. et kobberstik af J. H. Thiele mellem 1739 og 1744 lå parterre-haven syd for slottets hovedfløj. Mellem parterrehaven og slottet lå en vej. Midt for slottet var der anlagt en bred vej med klippede træer på begge sider. Den mandede ud på en lille plads, hvortil der gik to skrå veje, som udløb ved hver af slottets gavle. På begge sider af hovedvejen lå der store symmetriske bede med diverse kunstfærdige indsnit. I disse bede var der bl.a. plantet buske og træer. Syd for parterre-haven var der plantet træer og en hæk, der blev brudt af den brede vejs fortsættelse.

Gotfried Keyser var ansat ved

Hirschholm Slots park: Hørsholm Slot 1726 set fra øst. Tegningen, der sandsynligvis skyldes kaptajn J.Fr. W. Schrøter, befinder sig i Hørsholm.

Hirschholm Slots park: Hirschholm Slot 1726 set fra syd. Tegningen skyldes kaptajn J. Fr. W. Schrøter, og befinder sig i Hørsholm Egns Museum.

Slotsparken i den spændende og travle tid, hvor parken blev anlagt. Der var udkommanderet mange soldater og arbejdere til at anlægge parken, og Gotfried Keyser havde ansvar for anskaffelse af træer, buske og planter til parken samt, at de blev plantet korrekt. Desuden havde han ansvar for den store parks vedligeholdelse herunder klipning af de mange træer. I mange år var parken præget af store anlæggelsesaktiviteter, og det tog også sin tid at bygge det store nye slot. Gotfried og Anna Catharine Keyser efterlod sig 4 børn:

Johan Gotfried Keyser, der blev junior gartner på Hirschholm Slot.

Bente Regine Keyser, som blev gift med den følgende overslotsgartner, Johan Philip Hunæus.

Birgitte Marie Keyser, der blev gift med skolelærer i Birkerød Bertil Rosenbeck og

Sophie Magdalene Keyser, som blev gift med dronningens kok, Christian Svendborg.

Efter Gotfried Keyzers død den 18. marts 1746 fik hans enke tilladelse til at sidde i uskiftet bo. Efter sin mands død flyttede Anne Cathrine Keyser til København, hvor hun døde den 3. august 1754 efter nogen tids alvorlig sygdom. Hun blev behandlet af en kvaksalver, Christine Olles, der krævede 24 rigsdaler for ydet behandling. Anne Cathrine Keyzers fire børn svarede i den anledning, at de kunne forstå regningens størrelse, hvis Christine Olles var læge fra Universitetet, men hun var ikke andet end en ordinær uvidende kvaksalver. Hendes behandling havde oven i købet forværret Anne Cathrine Keyzers sygdom, så hun døde. Derfor nægtede de at betale regningen. Derefter ændrede Christine Olles sit krav

til 11 rigsdaler, som arvingerne betalte. *Københavns Stadsarkiv (1755)*. Af boopgørelsen efter Anna Cathrine Keyser den 16. juli 1755 fremgår det, at hun var velhavende, da hun døde, idet hendes formue var 1293 rigsdaler, og gælden beløb sig til 335 rigsdaler.

Af aktiver kan nævnes:

Guld for 7 rigsdaler, en sølvsuppeterrin med låg: 59 rigsdaler, kontant beholdning: 260 rigsdaler, et ur i kasse i dagligstuen: 12 rigsdaler.

Bøger: En kogeboek for adelige, Arrild Hvidtfeldt: Chr. III's historie. Kriegs: Regierungsgeschichte des Königs von Sardinien. Cour: Roux og 2 bønnebøger: 2 rigsdaler.

Pantebreve: 182 rigsdaler, gældsbeviser: 346 rigsdaler, tilgodehavende pension 4 rigsdaler. *Københavns Stadsarkiv (1755)*.

Johan Philip Hunæus blev ansat som Gotfried Keyzers efterfølger. Johan Hunæus far var skovridder hos grev Lippe, der ejede store skovområder i Westphalen. Johan Hunæus havde en bror, Herman Adolph Hunæus, og de udvandrede begge til Danmark. Johan Hunæus blev som omtalt slotsgartner på Hirschholm Slot, mens Herman Hunæus blev slotsgartner og slotsforvalter på Odense Slot.

Den 6. august 1746 døde Christian VI på Hirschholm slot, og enkedronningen beholdt Hirschholm Slot.

Den 8. august 1747 fik Johan Hunæus kongens tilladelse til at gifte sig med den afdøde slotsgartners kun 16-årige datter, Bente Regine Hunæus. Familien

Hunæus fik en lejlighed i en af slottets fløje. Af Birkerød kirkebogs oversigt over dåbshandlinger må det sluttes, at familien Hunæus var højt skattet af hoffet. F.eks. står der om hr. Hunæus barn Sophie Lovise Charlotte Hunæus, der blev døbt den 22. maj 1749, at ”barnets gudmoder var grevinde Bruchdorph. Vidnerne var: hofdamernes chef grevinde Ahlefeld, Frk. Seischwich, Cohlenbach, hofmændenes chef von Levalen, den afdøde konges datter, prinsesse Lovise gift med greven af Heidenburghausen, og hofmarschal Ulrich Christoph Reisenstein.“

Mens familien Hunæus boede på Hirschholm Slot fik de 3 børn:
Sophie Lovise Charlotte Hunæus, født 1749. Senere gift med købmand Ole Cosmus Beck, Nyborg.
Anna Catharina Elisabeth Hunæus født 1751, ugift og
Frederikke Juliane Marie Hunæus født den 26. juni 1752.

I 1755 døde Johan Hunæus svigerinde, der var gift med hans broder, Herman Hunæus, der - som omtalt - var slotsgartner ved Odense Slot. Dermed blev han alene med 7 børn, hvoraf den ældste studerede medicin på Københavns Universitet, og de 2 yngste var 4 og 1 år. Ikke længe efter blev Herman Hunæus dødssyg. Derfor skrev han følgende brev til kongen:

”Jeg er nu så svag, at min styrke bliver mindre og mindre dag for dag, så jeg ikke kan forestille mig, at jeg kan leve ret meget længere. Jeg har 2 små svage børn, og de er så svage og syge, at de ikke kan tåle at blive flyttet til venner eller slægtninge. Min kone er død, og jeg bøn-falder Deres Majestæt om at forflytte min

broder, Johan Hunæus, som er kongelig gartner ved Hirschholm Slot, så han kan overtage min stilling som slotsgartner og slotsforvalter ved Odense Slot. Han skal være mine børns værge, og han har lovet mig og dem at opdrage dem med den samme kærlighed, som han vil opdrage sine egne 3 børn med.” *Tholle (1931)*.

Herman Hunæus døde i 1756, og den 26. juli 1756 blev Johan Hunæus ud-nævnt som slotsgartner og slotsfoged ved Odense Slot, hvorefter han rejste til Odense sammen med sin familie. Han fik 300 rigsdaler om året som slotsgartner og 50 rigsdaler årligt som slotsfoged og gik dermed ned i løn. Dertil kom opdragelsen og uddannelsen af de 7 ekstra børn. Johan Hunæus fik tjenestebolig i et hus, som lå tæt ved Kongens Have.

Den 4. april 1763 fik Johan og Bente Regine Hunæus deres 4. barn, Charlotte Amalie Hunæus, der senere blev gift med kaptajn Eckardt Beck, Nyborg. Charlotte Amalie Hunæus gudmoder var fru Ebba Scholler gift med byrådsmedlem Scholler. Vidnerne var: læge Eickel, geheime-konferensråd Carl Juul, justitsråd Baar og krigsråd Hedegaard, så også i Odense var familien velanset.

Den 16. oktober 1770 døde Johan Hunæus og blev begravet fra Sct. Hans Kirke. Senere rejste Bente Regine Hunæus til Nyborg, hvor 2 af hendes døtre var gift. Hun kom til at bo hos Eckardt og Caroline Beck, født Hunæus.

Den 11. oktober 1797 udbrod der brand i Nyborg, og ca. $\frac{3}{4}$ af byen nedbrændte. Eckardt og Caroline Becks hus brændte ned til grunden, mens Ole Cosmus og Sophie Becks hus var uskadt. I nogle dage

efter branden boede Eckardt og Caroline Beck, deres børn og Bente Regine Hunæus i et baghus tilhørende Ole Cosmus Beck. Nogle få dage senere rejste Bente Regine Hunæus og to af hendes børnebørn til en gård i Ravndrup, ejet af godsejer Lindegaard til Lykkesholm, og

her boede de i 2 år, før de kunne vende tilbage til Eckardt Becks nybyggede hus.

Senere blev Eckardt Beck borgmester i Korsør, og Bente Regine Hunæus rejste med til Korsør, hvor hun købte et hus og senere døde.

Litteraturhenvisninger

Birkerød Kirke(1733-52) *Kirkebog*.

Hirschholm Slot. *Regnskabsbøger*.

Københavns Stadsarkiv (1755) *Boopgørelser*.

Nielsen, P.C. (1977) Hirschholm Slotshave. *Særtryk af meddelelser fra Havebrugshistorisk Selskab*. Nr. 7.

Rosted, H.C. *Hirschholm Slot. Et kongeslot og dets skabere 1730-1746*.

Set Hans Kirke (1755-1770) *Kirkebog*.

Tholle, J. (1931) Odense Slotshave og dens gartnere. *Årbog for historisk samfund for Odense og Assens Amter*.

Thura (1749) *Den danske Vitruvius*. Bind 2.

Trinitatis Kirke (1731) *Kirkebog*.

Nyt fra museet

Hørsholm Egns Museums årbog 2011

Af Lisbet Hein, ledende museumsinspektør, Hørsholm Egns Museum

I slutningen af juni vil medlemmerne modtage Hørsholm Egns Museums årbog 2011.

I år kommer den til at rumme tre artikler:

I den første fortæller arkæologerne Ole Lass Jensen og Pia B. Mørck om en 7500 år gammel grav, der er fundet på en stenalderboplads ved Nivå. Graven rummer en 25-30-årig mand og et lille barn på

omkring 4 år. Man ved ikke, hvorfor de døde, men til gengæld rummer graven og skeletterne en masse informationer om, hvordan deres liv formede sig.

F.eks. har manden på et tidspunkt deltaget i en gevaldig slåskamp, som gav ham kraniebrud i baghovedet. Det kan også afsløres, hvad mandens sidste måltid bestod af, for trods årtusinders ophold i jorden var resterne af maveindholdet bevaret.

Dernæst fortæller arkæologen Mette Palm om to gårdstomter fra 1500-tallet, som museet i 2008 udgravede ved Jonstrup i Værløse. Gårdene var nedbrændt, og beboerne havde efterladt ødelagt husgeråd, redskaber, bygningsdele mv. Skriftlige kilder omtaler flere brande i Jonstrup i starten af 1600-tallet og sammen med resultaterne fra udgravningen gav det et sjældent indblik i hverdagslivet i den sene middelalder og begyndelsen af renæssancen.

Endelig har historikeren Peter M. M. Christensen skrevet en artikel om museets samling af de såkaldte ”smædeskrifter” fra tiden lige efter Struensees fald i 1772. Den del af samlingen, der består af billeder, er der skrevet om tidligere - mens teksterne, som Peter M. M. Christensen har taget under behandling, er ukendt for de fleste. Men de er værd at lære at kende, for de giver et farverigt og grovkornet indtryk af det folkelige vid i 1700-tallet.

En perlerække af bopladser

Af Jakob Schlein Andersen, museumsinspektør, Hørsholm Egns Museum

I de seneste par år har udvidelser af fjernvarmenettet omkring Hørsholm været den direkte årsag til en stor del af museets arkæologiske fund. I/S Nordforbrænding har etableret fjernvarmeledninger fra Hørsholm til Holte og vest om Hørsholm ved St. Svendstrup. Hørsholm Egns Museum har foretaget de arkæologiske undersøgelser i et godt og tæt samarbejde med I/S Nordforbrænding, der også har betalt udgravningerne. Der er tale om en samlet strækning på ca. 10 km, der løber som en smal streng gennem landskabet. For arkæologen udgør denne type af anlægsarbejder en særlig udfordring, men de rummer også nogle spændende muligheder. Problemet er, set ud fra et arkæologisk synspunkt, at anlægsarbejdet foregår indenfor en meget smal stribe, der kun måler nogle få meter i bredden. Det bevirker, at sporene efter forhistoriske bosættelser ikke kan følges i deres fulde udstrækning, hvilket giver nogle klare begrænsninger i tolkningen af de enkelte fundpladser og den samlede forståelse af deres karaktertræk. Kort sagt går man

glip af det detaljerede overblik over de fund og anlæg, der er gravet fri af jorden. Det kan derfor ofte være svært entydigt at fastslå, hvilken type af boplads, der er fundet og bopladsens omfang. Nu lyder det måske som en umulig opgave at få noget godt ud af denne særlige type af udgravninger, men det er langt fra tilfældet. Med museets nye strategi for de arkæologiske undersøgelser, og med et klart mål for, hvordan fundene kan indgå i forskningsprojekter, har disse tracégravninger, som de ofte benævnes, vist sig som meget værdifulde.

Forunderligt nok er det også rørføringerne lange smalle form, der gør dem interessante i arkæologisk sammenhæng. Det er det i kraft af, at ledningsføringen er et arkæologisk set fuldstændigt tilfældigt snit i landskabet, der skærer gennem forskellige landskabstyper. Museets nye strategi går ud på at foretage systematiske undersøgelser af disse linjer i landskabet, som rummer arkæologiske informationer, der ikke kan fremdrages ved traditionelle

Fjernvarmeledningens forløb er markeret med blå. Fundstederne er afsat som cirkler: grøn er bopladser fra tidlig bondestenalder, lilla er bopladser fra førromersk jernalder og rød er mindre fund, hvoraf hovedparten sandsynligvis er fra jernalderen. Kortgrundlaget; Copyright Kort og Matrikelstyrelsen.

udgravninger af store flader. For hvad man må give køb på af viden om det enkelte fundsted, vinder man i viden om det overordnede billede af fortidens bosættelser i landskabet.

Nøglen til et godt resultat ved træcegravningerne er derfor at foretage systematiske forundersøgelser, på linje med dem, der foretages på byggegrunde og andre store sammenhængende arealer. Tidligere har man i vidt omfang været nødsaget til kun at foretage meget begrænsede arkæologiske undersøgelser i forbindelse med nedlægning af rør og kabler. Først med revideringen af museumsloven i 2002 blev der skabt mulighed for at bruge den tid og de midler, der er nødvendige for at udnytte det arkæologiske potentiale, der findes i forbindelse med ledningstraceer.

Tidligere er ledningsforløbene typisk blevet rekognosceret før anlægsarbejdet startede. Fund af oldsager i pløjelaget blev brugt som grundlag for at udpege de steder, hvor der skulle foretages forundersøgelser og eventuelt efterfølgende udgravninger. De punktvis undersøgelser blev i nogle tilfælde suppleret med besigtigelser under selve anlægsarbejdet. Med disse metoder er det lykkedes at finde og udgrave vigtige og interessante fund, fx i forbindelse med det store arbejde med nedgravning af naturgasnettet. I bogen *Danmarks længste udgravning, arkæologien på naturgassens vej 1979-86*, kan man læse om "naturgasfundene". Generelt må man dog nok sige, at de arkæologiske anstrengelser i forbindelse med rør- og kabellægninger ofte ikke har stået mål med resultaterne. En stor mangel ved den "gamle" fremgangsmåde er, at mange af de forhistoriske boplad-

ser ikke giver sig til kende ved fund i pløjelaget, og derfor ikke bliver opdaget, eller først bliver opdaget, når de allerede er stærkt beskadiget af anlægsarbejdet. Samtidig giver de punktvis nedslag ikke noget samlet indblik i oldtidsbebyggelse-nes udvikling i tid og rum.

Med museumsloven af 2002 blev der skabt mulighed for at opkvalificere de arkæologiske undersøgelser i forbindelse med nedgravning af rør og kabler. Det vil sige, at der nu kan gennemføres forundersøgelser, magen til dem der almindeligvis foretages på større anlægsarealer, hvor muldjorden graves væk med gravemaskiner efter anvisninger fra en arkæolog. Derved får man en mindst 2 meter bred grøft, hvori det træned øje kan se sporene efter de bevarede fortidsminder. Ud over det rent udgravningstekniske har museets formulering af et forskningsprojekt om bebyggelsens udvikling i jernalderen bevirket, at de små udgravninger på linjeføringen, der ofte kun omfatter dele af de påtrufne bopladser, kan finde anvendelse i de arkæologiske tolkninger. De ufuldstændigt udgravede bopladser får i denne sammenhæng en meget større forskningsmæssig værdi. Det er dog kun i kombination med en systematisk forundersøgelse af hele ledningstraceets forløb, at man opnår disse fordele.

Ved arbejdet med fjernvarmeledningen blev der derfor i princippet gravet én lang sammenhængende 2 til 4 meter bred søgegrøft i hele ledningsføringens længde. Søgegrøften blev gravet omtrent midt i traceet, hvor selve nedgravningen til fjernvarmerørene efterfølgende skulle foretages. Søgegrøftens bredde svarede omtrent til bredden af den rende rørene skulle lægges ned i. I praksis blev

nogle udvalgte dele af ledningsføringen fravalgt fra starten. Det var de områder, hvor fortidsminderne ikke længere var bevaret, fx områder placeret tæt op ad eksisterende bygninger, og arealer der allerede var afgravet eller på anden måde var forstyrret af moderne aktiviteter i de dybere jordlag. Som ved alle forundersøgelser var formålet med søgegrøften at lokalisere spor efter bevarede fortidsminder. På strækninger hvor der under muldlaget var bopladsspor i form af fx stolpehuller, affaldsgruber og koge-gruber, blev muldlaget yderligere fjernet i den del af traceet, der blev benyttet til kørsel med tunge entreprenørmaskiner. Området med bevarede fortidsminder blev derefter afdækket, så det var frilagt i hele dets udstrækning, så vidt det var muligt indenfor rammerne af tracebredden.

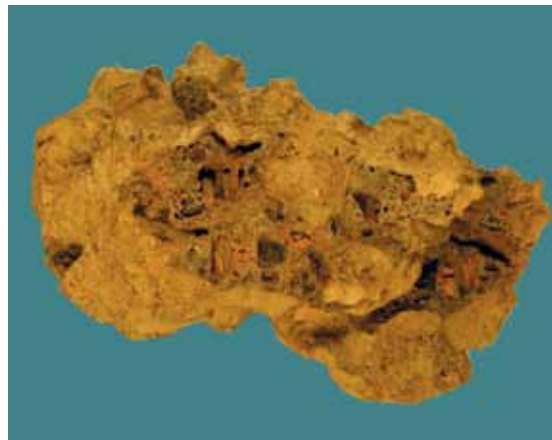
Udgravningerne på fjernvarmeprojektet har bidraget til et mere præcist billede af landskabsudnyttelsen i oldtiden samt et indblik, i hvordan bosættelsesmønstret har udviklet sig gennem tiderne. Fundene fra fjernvarmetraceet tyder på, at alle egnede steder blev benyttet til bopladser. Alene indenfor den smalle stribe, som fjernvarmetraceet udgør, blev der fundet spor efter aktiviteter eller egentlige jernalderbosættelser på næsten alle de små højninger i landskabet, som blev passeret. Når man ser fundene på et oversigtskort, ligger bopladserne da også som perler på en snor. Selv om de enkelte udgravnings-felter ikke var særligt store, har det været muligt at tidsfæste hovedparten af bosættelserne. Dateringerne er foretaget ud fra den keramik, der blev fundet i de store gruber, hvor oldtidens mennesker gravede efter ler, som de brugte til bl.a. tætning af husvægge og til keramik-fremstilling. Keramikfundene viser, at

de områder som fjernvarmeledningerne gennemløber, primært har været bosat i den første del af jernalderen, det vil sige i tiden mellem 500 f.Kr. til omkring Kristi fødsel. Der er dog intet i fundmaterialet fra fjernvarmeudgravningerne, der tyder på kontinuerlig bosættelse på samme sted gennem flere hundrede år. Kombineret med det vi ved fra tidligere udgravninger af større arealer med jernalderbebyggelser, tyder fundene på, at der er tale om små bopladser bestående af en enkelt gård, der efter en eller to generationer flyttes til en ny lokalitet.

Med udgravningerne gennemført i forbindelse med etablering af fjernvarmeledningerne kan nogle af de grundlæggende spørgsmål om samfundsudviklingen og samfundsopbygningen omkring Hørsholm i jernalderen nu begynde at blive besvaret. Vi har fået syn for, at indlandsområdet har været fuldt udnyttet til bosættelser i de sidste 500 år før Kristi fødsel, men også at det tilsyneladende affolkes igen fra begyndelsen af vor tidsregning. Fundene tegner samtidigt et billede af et jernaldersamfund bestående af små selvforsynende gårdsenheder, der udnyttede resurserne i området ved at flytte rundt i landskabet med et interval på et par generationer.

Ud over et bedre kendskab til bopladsudviklingen har jernslagge fundet på bopladserne givet anledning til at revidere opfattelsen af jernudvindingen på Sjælland, der traditionelt betragtes som en sjældenhed. På tre ud af de fire større nyfundne jernalderbopladser er der gjort fund af jernslagge. De foreløbige undersøgelser viser, at der er tale om både slagge fra udvinding af jern fra myremalm og smedeslagge fra den videre

bearbejdning af det udvundne jern. Det er dog ikke udelukkende jernalderbopladser, der er kommet for dagens lys under fjernvarmeprojektet. Længst mod nord ved St. Svendstrup blev der gjort to sjældne fund fra den tidligste del af bondestenalderen. Der er tale om gruber med et stort og vigtigt indhold af keramik og stenredskaber. Dertil kommer et større antal forkullede korn, der rummer oplysninger om det tidligste landbrug på egnen.

Rustrød jernudvindingsslagge med små indkapslede trækulsstykker. Slaggen er fra jernalderpladsen i Rude Skov, der er dateret til tiden omkring Kristi fødsel. Slaggen består af de urenheder, der smelter bort, når jernet udvindes af myremalmen. Slaggen er ca. 14 cm lang.

Afsender:
Museumsforeningen for
Hørsholm og Omegn
Sdr. Jagtvej 2-4
2970 Hørsholm

Kommende arrangementer

Den nye arrangementsgruppe er i øjeblikket ved at lægge sidste hånd på efterårets arrangementer, som vil blive annonceret i augustnummeret.

Afholdte arrangementer - Omtalen kan læses på www.museums-foreningen.dk

**Gabriel Ash
trædrivhuse**

Botanica huset

**Julianas serier af
hobbydrivhuse**

**Yderligere oplysninger kontakt: Thorkild Gruelund
tlf.: 45 82 20 70
C/O Bo Grønt Høsterkøb, Hørsholm Kongevej 35, 2970**